

SEÇİLMİŞ ÜLKELER GENELİNDE ÇEŞİTLİ SOSYO-EKONOMİK FAKTÖRLERİN YOKSULLUK AÇIĞI ÜZERİNE ETKİSİ

THE EFFECT OF VARIOUS SOCIO-ECONOMIC FACTORS ON POVERTY GAP IN THE SELECTED COUNTRIES

Araştırma Görevlisi Gülsüm Şeyma KOCA

Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Ankara, ORCID ID: 0000-0002-1356-3975.

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.1030>

Reference : Koca, G.Ş. (2018). "Seçilmiş Ülkeler Genelinde Çeşitli Sosyo-Ekonomik Faktörlerin Yoksulluk Açığı Üzerine Etkisi", International Social Sciences Studies Journal, 4(26): 5681-5686

ÖZ

Yoksulluğun yaygınlaşması ve yüksek oranda artan gelir eşitsizlikleri, kalkınma sorunlarının temelini oluşturmaktadır. Kalkınma politikalarının odak noktası, gelişmekte olan ülkelerde, yoksulluk ve eşitsizlik sorunlarına odaklanmaktadır. Az gelişmiş ülkeler, çoğunlukla yetersiz beslenme ve sağlık sorunları ile karşı karşıya, okuryazarlık durumu az, kentsel geçekodu bölgelerinde, küçük tarımsal bölgelerde yetersiz koşullarda yaşamakta ve sosyal dışlanmalarla birlikte siyasi yönden sesleri duyulmamaktadırlar. Dolayısıyla, yoksulluğun azaltılması ve yoksulluğa sebep olan birtakım etmenlerin belirlenmesi önem taşımaktadır. Bu kapsamda, çalışmanın amacı, seçilmiş ülkeler genelinde çeşitli sosyo-ekonomik değişkenlerin yoksulluk açığı üzerine etkisinin incelenmesidir. Araştırmada, Dünya Bankasının ulusal yoksulluk açığı yüzdesi kullanılmıştır. Yapılan analizler neticesinde, ele alınan bağımsız değişkenlerin yoksulluk açığı üzerinde anlamlı, açıklayıcı bir etkisi bulunmaktadır. Bağımsız değişkenlerden bebek ölüm, anne ölüm, yeni doğan ölüm, beş yaş altı ölüm oranları, doğurganlık oranı, bulaşıcı hastalıklar ve anne, doğum öncesi ve beslenme koşullarından kaynaklı sebeplerin yüzdesi, yoksulluk açığını negatif yönde etkilemektedir ve GSYİH, kişi başına milli gelir, gayri safi milli gelir, tarımsal alan, doğumda beklenen yaşam süresi ve bağışıklama kızamık bağımsız değişkenleri ise yoksulluk açığını pozitif yönde etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: Ulusal Yoksulluk Sınırındaki Yoksulluk Açığı Yüzdesi, Sosyo-Ekonomik Faktörler, Eşitsizlik, Yoksulluk, Kalkınma.

ABSTRACT

The spread of poverty and high inequalities of income constitute the basis of development problems. The focal point of development policies focuses on the problems of poverty and inequality in developing countries. Underdeveloped countries often face inadequate nutrition and health problems, lack literacy, live in urban slum areas, in small agricultural areas, and are not heard politically with social exclusion. Therefore, it is important to reduce poverty and identify some factors that cause poverty. In this context, the aim of this study is to examine the effects of various socio-economic variables on the poverty gap in selected countries. In the study, the national poverty gap line of the World Bank was used. As a result of the analyzes, the independent variables discussed have a significant and explanatory effect on the poverty gap. Independent variables of infant mortality rate, maternal mortality, neonatal mortality, under-5 mortality rates, fertility rate, cause of death, by communicable diseases and maternal, prenatal and nutrition conditions effects poverty gap negatively and GDP, GDP per capita, gross national income, agricultural area, life expectancy at birth and immunization measles effects the poverty gap positively.

Keywords: Poverty Gap at National Poverty Lines, Socio-Economic Factors, Inequality, Poverty, Development.

1. GİRİŞ

Yoksulluğun azaltılmasına ilişkin yürütülen birtakım politikalar, bütün dünyada aşırı yoksulluğun azaltılmasına ilişkin ilerlemeler kaydedilmesini sağlamıştır. En son tahminlere göre, 2015 yılında dünya nüfusunun %10'u yoksulluk içerisindeydi. Bu durum aşırı yoksulluğun bitmesine yakınlaştığını

göstermektedir. Günde \$1,90'ın altında gelir ile yaşayan nüfusun oranının 1990 yıllarında yaklaşık %36 iken, bu rakam 2013 yılına gelindiğinde %11 seviyelerine gerilediği görülmüştür. Bütün Dünya'da aşırı yoksulluğun sona ermekte olup, olmadığını anlamak ve ülkelerin nasıl ilerlediğini tespit edebilmenin en önemli yolu, yoksulluğun azaltılmasına ilişkin ilerlemelerin düzenli olarak ölçülmesi ile mümkündür. Bu anlamda gelecek yıllarda yoksulluk seviyesinin, kalkınma ile beraber herkes tarafından izlenen, yakından takip edilen, güvenilir ve karşılaştırılabilir yoksulluk verilerinin toplanması ve analizi önem kazanmaktadır. Yoksulluğun ölçülerek hangi alanlarda yoksulluğun azaltılması gerektiği ve bu anlamda hangi stratejilerin çalışıldığı ve hangi stratejilerin ise çalışılmadığının tespiti önemlidir. Yoksulluğun ölçümü, gelişmekte olan ülkelerin program etkinliklerini ölçmelerine ve hızla değişen ekonomik çevrede gelişim stratejilerinin yönlendirilmesine yardımcı olmaktadır (The World Bank, 2018). Bu anlamda Dünya Bankası, 2030 yılına kadar aşırı yoksulluğu sona erdirmek ve her ülkede nüfusun en alt yüzde 40'ını oluşturan kesimin gelirini arttırarak ortak refahı teşvik etmeyi amaçlamıştır. Fakat, istenilen başarının sağlanması konusunda ülkeden ülkeye farklılıkların gözetilmesi gerekmektedir. Yoksulluk halen birçok ülkede yükselmektedir. Sahra altı Afrika buna örnek olarak verilebilir. Ayrıca Afrika'nın yanı sıra kırılgan bir politika ve çatışma içerisindeki ülkelerde daha çok görülmektedir. Birçok ülkede nüfusun %40'ını geride bırakan oranlarda yoksulluk görülmekte ve en yoksul yüzde 40'ın yaşam standardını azaltmaktadır. 2030 yılına kadar yoksulluğun yüzde 3'lerin altına kadar azalması için, dünyanın en fakir ülkelerinin tarihsel deneyimlerini geride bırakacak bir oranda büyümeleri gerekmektedir. Az gelişmiş ülkelerde ekonomik büyümeyi destekleme çabası yoğunlaştırılmalı ve nüfusun en yoksul yüzde 40'ının ekonomik ilerlemelerden daha fazla yararlanmasını sağlanmalıdır (The World Bank, 2018).

1.1. Yoksulluk Kavramı ve Yoksulluğun Artışı

Yoksulluk, temel ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli kaynağa erişemeyen insanların sayısı olarak tanımlanmaktadır (Todaro & Smith, 2013). Yoksulluğun artışı güçlükle muazzam ilerlemeler, aşırı yoksulluğun ortadan kaldırılmasını gerektirmektedir. Bu anlamda, öncelikle aşırı yoksulluğun ortadan kaldırılmasına yönelik düzensiz ilerlemeler üzerinde durulmuştur. Örneğin, Sahra Altı Afrika'da yaşayan nüfusun yarısından fazlası yoksuldur ve gelişmekte olan ülkelerdeki altı bölgenin dördü %10'un altında bir yoksulluk oranına sahipken, ikisi halen %10'un üzerinde bir yoksullukla mücadele etmektedir. Bu anlamda bölgeler arasında yoksulluğun azaltılmasında, eşitsiz bir dağılım ve oran vardır (The World Bank Group, 2018). Bölgeler ve toplumlar arasındaki bu geniş farklılıklar yoksulluğun ölçülmesini zorunlu hale getirmiştir. Bir toplumda yoksulluk düzeyinin ampirik ölçüsü genellikle refah ve refahın toplumdaki dağılımı ekonomik refah düzeyidir. Refahın ölçüsü ise yaygınlıkla bireyin ailesinin geliridir. Fakat bireylerin gelir ve yoksulluk durumuna ilişkin karar verilmesi oldukça zordur ve yoksulluğun ölçülmesini zorlaştırmaktadır. Yoksulluğun ölçülmesine ilişkin bir takım yoksulluk çizgileri belirlense de bu metrikler oldukça duyarlılığı hassas ölçümlerdir. Yoksulluğa ilişkin önemli ölçümlerden birisi de uluslararası yoksulluk sınırı ölçümüdür. Uluslararası yoksulluk sınırı, belirtilen minimum seviyenin altında yaşayan bireylerin toplam sayısıdır (Todaro & Smith, 2013). Bu oran, kişi başına düşen milli gelirden bağımsız bir şekilde ölçülmektedir. Yoksulluk, mutlak göreceli ölçekler ile çok boyutlu ölçekler ile ölçülebilmektedir (Todaro & Smith, 2013). Çok boyutlu yoksulluk endeksi, bireylerin karşı karşıya kaldığı yoksunlukları göstermek için tasarlanmış yeni bir ölçüdür. Çok boyutlu yoksulluk ölçüsü, insani gelişim endeksine benzer olarak üç boyutta (eğitim, sağlık ve gelir) ölçülmektedir (Alkire & Santos, 2010a; Alkire & Santos, 2010b). Buna göre yoksulluk sağlık boyutunda; çocuk ölümleri, beslenme ile, eğitim boyutunda; öğrenim yılı ve okula katılım oranıyla, yaşam standardı açısından ise elektrik, içme suyu, yer, sanitasyon, pişirme ve varlıklar ile ölçülmektedir (Alkire & Santos, 2010a). Bu çalışmada ise yoksulluğun değerlendirilmesinde GSYİH (cari ABD doları (2016)), kişi başına düşen GSYİH (2016), GNI (2016), anne ölüm oranı (100.000 canlı doğum başına modellenmiş tahmin (2015)), bebek ölüm oranı (1000 canlı doğum başına (2016)), yeni doğan ölüm oranı (1000 canlı doğum başına (2016)),beş yaş altı ölüm oranı, tarımsal alan (% arazi alanı (2015)), doğumda beklenen yaşam süresi (yıl) (2016), doğurganlık oranı, bağışıklık (kızamık), bulaşıcı hastalıklar ve anne, doğum öncesi ve beslenme koşullarından kaynaklı sebepler (toplamın %'si) gibi değişkenler kullanılmış ve yoksulluk verilerine erişilebilen bütün ülkeler çalışma kapsamında incelenmiştir. Dünya'nın en yoksul ülkelerinin orta gelirli ülkelerde olduğu düşünüldüğünde bu çalışma kapsamında ele alınan ülkelerin büyük bir çoğunluğunun orta gelirli ülkeler olduğu ve bu ülkeler baz alınarak yapılan çalışmaların yoksulluğun incelenmesi açısından önem arz ettiği düşünülmektedir. Bu kapsamda bir sonraki başlıkta araştırmaya ilişkin kullanılan yöntemle ilişkin bilgiler sunulacaktır.

2. YÖNTEM

Bu çalışmanın amacı, seçilmiş ülkeler genelinde çeşitli sosyo-ekonomik değişkenlerin ulusal yoksulluk sınırındaki yoksulluk açığı üzerine etkisinin incelenmesidir. Araştırma kapsamında ele alınan değişkenler; GSYİH (cari ABD doları (2016)), kişi başına düşen GSYİH (2016), GNI (2016), anne ölüm oranı (100.000 canlı doğum başına modellenmiş tahmin (2015)), bebek ölüm oranı (1000 canlı doğum başına (2016)), yeni doğan ölüm oranı (1000 canlı doğum başına (2016)),beş yaş altı ölüm oranı, tarımsal alan (% arazi alanı (2015)), doğumda beklenen yaşam süresi (yıl) (2016), doğurganlık oranı, bağışıklık (kızamık), bulaşıcı hastalıklar ve anne, doğum öncesi ve beslenme koşullarından kaynaklı sebepler (toplamın %'si)'dir. Bu kapsamda Dünya Bankasının ulusal yoksulluk açığı yüzdesi kullanılmıştır. Ülkelerin ulusal yoksulluk açığına ilişkin verileri ise 2010-2012 döneminde Dünya Bankasına bildirilen en güncel verileri baz alınarak oluşturulmuştur. Bu çalışmanın evrenini toplam 264 ülke (tüm dünya ülkeleri) oluşturmaktadır. Çalışanın örnekleme, ulusal yoksulluk sınırındaki yoksulluk açığı yüzdesi verilerine ulaşılan (Afganistan, Arnavutluk, Ermenistan, Bangladeş, Benin, Butan, Boliviya, Burkina Faso, Burundi, Çad, Kolombiya, Kosta Rika, Fildişi Sahili, Ekvator, Etiyopya, Gambiya, Gana, Gine, Haiti, Honduras, Hindistan, Endonezya, Irak, Ürdün, Kazakistan, Kırgız Cumhuriyeti, Lübnan, Lesotho, Malawi, Meksika, Mikronezya, Fed. Sts., Moldova, Karadağ, Nepal, Nijer, Pakistan, Peru, Filipinler, Rusya Federasyonu, Ruanda, Senegal, Seyşeller, Sierra Leone, Solomon Adaları, Sri Lanka, Tanzanya, Timor-Leste, Togo, Uganda, Uruguay, Vietnam, Batı Şeria Gazze) toplam 47 ülkedir. Geriye kalan 217 ülke; ulusal yoksulluk açığına ilişkin verilerin eksik olmasından ötürü, bu çalışma kapsamında değerlendirilmemiştir. Araştırmada ulusal yoksulluk açığı üzerine etkisinin araştırılması açısından Çok Değişkenli Regresyon Analizi yapılmıştır. Araştırmada ayrıca bir takım tanımlayıcı istatistikler verilmiştir. Verilerin doğrusal dağılım göstermediği durumda logaritmik dönüşümler kullanılmıştır. Araştırmanın temel hipotezi; GSYİH (cari ABD doları (2016)), kişi başına düşen GSYİH (2016), GNI (2016), anne ölüm oranı (100.000 canlı doğum başına modellenmiş tahmin (2015)), bebek ölüm oranı (1000 canlı doğum başına (2016)), yeni doğan ölüm oranı (1000 canlı doğum başına (2016)), beş yaş altı ölüm oranı, tarımsal alan (% arazi alanı (2015)), doğumda beklenen yaşam süresi (yıl) (2016), doğurganlık oranı, bağışıklık (kızamık), bulaşıcı hastalıklar ve anne, doğum öncesi ve beslenme koşullarından kaynaklı sebeplerin toplam yüzdesi, yoksulluk açığını etkilemektedir. Bu kapsamda yapılan analizler neticesinde elde edilen bulgular bir sonraki başlıkta ele alınmıştır.

3. BULGULAR

Bu çalışma kapsamında ele alınan değişkenlere ilişkin tanımlayıcı istatistikler (ortalama ve standart sapma değerleri, logaritmik dönüşüme göre değerler) Tablo 1'de verilmektedir.

Tablo 1. Araştırma Kapsamında Ele Alınan Değişkenlere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Araştırma Değişkenleri	Ortalama	Standart Sapma	n
Ulusal yoksulluk sınırındaki yoksulluk açığı (%)	0,829	0,476	47
GSYİH (Cari ABD doları)	10,341	0,759	47
Kişi başına düşen GSYİH	3,252	0,460	47
Gayri Safi Milli Gelir (GNI)	10,337	0,758	47
Anne Ölüm (100.000 canlı doğum başına modellenmiş tahmin)	2,133	0,574	47
Bebek Ölüm 1000 canlı doğum başına	1,385	0,345	47
Yeni Doğan Ölüm 1000 canlı doğum başına	1,160	0,317	47
Beş Yaş Altı Ölüm	1,493	0,387	47
Tarımsal Alan (km)	1,598	0,287	47
DBYS (Doğumda Beklenen Yaşam Süresi (yıl)	1,829	0,048	47
Doğurganlık Oranı	0,496	0,194	47
Bağışıklık, Kızamık (12-23 aylık çocukların % si)	1,912	0,093	47
Bulaşıcı hastalıklar ve anne, doğum öncesi ve beslenme koşullarından kaynaklı sebepler (%)	1,304	0,452	47

Ülkelerin çeşitli sosyo-ekonomik göstergelerinin (GSYİH (cari ABD doları (2016)), kişi başına düşen GSYİH (2016), GNI (2016), anne ölüm oranı (100.000 canlı doğum başına modellenmiş tahmin (2015)), bebek ölüm oranı (1000 canlı doğum başına (2016)), yeni doğan ölüm oranı (1000 canlı doğum başına (2016)),beş yaş altı ölüm oranı, tarımsal alan (% arazi alanı (2015)), doğumda beklenen yaşam süresi (yıl) (2016), doğurganlık oranı, bağışıklık (kızamık), bulaşıcı hastalıklar ve anne, doğum öncesi ve beslenme koşullarından kaynaklı sebepler (toplamın %'si)) yoksulluk açığı üzerindeki etkisi çok değişkenli doğrusal regresyon analizi ile incelenmiştir. Çok değişkenli doğrusal regresyon analizi öncesinde değişkenlere ilişkin varsayımlar değerlendirilmiştir. Ayrıca verilerin doğrusal dağılım göstermediği durumda logaritmik

dönüşümler kullanılmıştır. Bağımsız değişkenler arası korelasyon değerleri incelenmiş ve bağımsız değişkenler arasında yüksek derecede bir ilişkinin bulunmadığı tespit edilmiştir. Regresyon analizi sonucunda değişkenlerde çoklu bağlantı sorunu olup olmadığı Durbin Watson katsayısı ve Varyans Şişkinlik Katsayısı (VIF) ile incelenmiştir. Durbin Watson katsayısı 1,66 olarak elde edilmiş ve VIF katsayıları 10'dan azdır. Dolayısıyla çoklu bağlantı ve otokorelasyon bulunmamaktadır. Ülkelerin yoksulluk açığı yüzdesi üzerinde hangi değişkenlerin önemli olduğuna karar vermek amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Buna göre, Ulusal yoksulluk sınırındaki yoksulluk açığı yüzdesi bağımlı değişken, diğer değişkenler bağımsız değişken olarak ele alınmıştır.

y =Ulusal Yoksulluk sınırındaki yoksulluk açığı yüzdesi bağımlı değişken, x_1 =GSYİH, x_2 =kişi başına düşen GSYİH, x_3 =GNI, x_4 =anne ölüm oranı, x_5 =bebek ölüm oranı, x_6 =yeni doğan ölüm oranı, x_7 =tarım arazisi, x_8 =doğumda yaşam beklentisi toplam yıl, x_9 =bulaşıcı hastalıklar ve anne, doğum öncesi ve beslenme koşullarından kaynaklı sebeplerin toplam yüzdesi ise bağımsız değişken olacak şekilde regresyon modeli uygulanmıştır.

Kurulan regresyon modeli anlamlıdır ve araştırma kapsamında kurulan model kabul edilmiştir. Buna göre bu çalışma kapsamında ele alınan bağımsız değişkenler yoksulluk açığı üzerinde eğilimi istatistiksel olarak anlamlı bir açıklayıcı etkisi bulunmaktadır ($F=7,518$; $p<0,05$). Bağımsız değişkenlerin yoksulluk açığı üzerine toplam varyansın yaklaşık %72,6'sını açıklamaktadır. Kurulan modelde, yoksulluk açığını açıklamada ele alınan bağımsız değişkenler yoksulluk açığını 0,726 oranında açıklamaktadır (Tablo 2). Buna göre, araştırmanın temel hipotezi doğrulanmıştır.

Tablo 2. Model Test İstatistiği Sonuçları

Model	R	R ²	Düzeltilmiş R ²	Std. Tahmini Hata	Değişim İstatistikleri			Durbin-Watson
					R ² 'deki Değişim	F	p	
1	0,852	0,726	0,630	0,289	0,726	7,518	0,000	1,659

Regresyon analizi sonuçlarına ilişkin bilgiler Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Sosyo-Ekonomik Değişkenlerin Yoksulluk Açığı Yüzdesi Üzerine Etkisine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Model		Standarize Olmayan Katsayılar		Standarize Katsayılar	t	p
		B	Standart Hata	β		
1	Sabit	7,563	5,116		1,478	0,000
	GSYİH (Cari ABD doları)	1,840	2,058	2,935	0,894	0,378
	Kişi başına düşen GSYİH	0,619	0,249	0,599	2,484	0,018
	Gayri Safi Milli Gelir (GNI)	1,615	2,064	2,571	0,782	0,440
	Anne Ölüm (100.000 canlı doğum başına modellenmiş tahmin)	-1,580	0,391	-1,906	-4,039	0,000
	Bebek Ölüm (1000 canlı doğum başına)	-1,478	1,779	-1,073	-0,831	0,412
	Yeni Doğan Ölüm (1000 canlı doğum başına)	-0,023	0,826	-0,015	-0,027	0,978
	Beş Yaş Altı Ölüm	-1,387	1,735	-1,128	-0,799	0,430
	Tarımsal Alan (km)	0,196	0,175	0,118	1,122	0,270
	DBYS (Doğumda Beklenen Yaşam Süresi (yıl))	3,086	2,418	0,312	1,276	0,210
	Doğurganlık Oranı	-0,186	0,583	-0,076	-0,320	0,751
	Bağışıklık, Kızamık (12-23 aylık çocukların % si)	0,081	0,553	0,016	0,146	0,885
	Bulaşıcı hastalıklar ve anne, doğum öncesi ve beslenme koşullarından kaynaklı sebepler (%)	-0,514	0,437	-0,489	-1,177	0,247
	R=0,852		Durbin Watson=1,659		p=0,000	
R²=0,726		F=7,518				

Tablo 3'te regresyon modelindeki, regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçlarına göre ise istatistiksel olarak anlamlı değişkenlerin anne ölüm oranı ($t=-4,039$, $p<0,05$) ve kişi başına düşen milli gelir ($t=2,484$, $p<0,05$) değişkenleri olduğu görülmektedir. Ayrıca bağımsız değişkenlerden, bebek ölüm, anne ölüm, yeni doğan ölüm, beş yaş altı ölüm oranları, doğurganlık oranı, bulaşıcı hastalıklar ve anne, doğum öncesi ve beslenme koşullarından kaynaklı sebeplerin yüzdesi bağımsız değişkenleri yoksulluk açığını negatif yönde etkilemektedir ve GSYİH, kişi başına milli gelir, gayri safi milli gelir, tarımsal alan, doğumda

beklenen yaşam süresi ve bağışıklama kıyamık bağımsız değişkenleri ise yoksulluk açığını pozitif bir yönde etkilemektedir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırma kapsamında yapılan analizler neticesinde, ele alınan bağımsız değişkenlerin yoksulluk açığı üzerinde anlamlı, açıklayıcı bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bağımsız değişkenlerden bebek ölüm, anne ölüm, yeni doğan ölüm, beş yaş altı ölüm oranları, doğurganlık oranı, bulaşıcı hastalıklar ve anne, doğum öncesi ve beslenme koşullarından kaynaklı sebeplerin yüzdesi, yoksulluk açığını negatif yönde etkilediği ve GSYİH, kişi başına milli gelir, gayri safi milli gelir, tarımsal alan, doğumda beklenen yaşam süresi ve bağışıklama (kıyamık) bağımsız değişkenlerinin yoksulluk açığını pozitif yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca bağımsız değişkenlerden, bebek ölüm, anne ölüm, yeni doğan ölüm, beş yaş altı ölüm oranları, doğurganlık oranı, bulaşıcı hastalıklar ve anne, doğum öncesi ve beslenme koşullarından kaynaklı sebeplerin yüzdesi bağımsız değişkenleri yoksulluk açığını negatif yönde etkilediği ve GSYİH, kişi başına milli gelir, gayri safi milli gelir, tarımsal alan, doğumda beklenen yaşam süresi ve bağışıklama kıyamık bağımsız değişkenlerinin ise yoksulluk açığını pozitif bir yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada anne ölüm oranı yoksulluk üzerinde etkilidir ve bu çalışmanın bulgularını destekler nitelikte Rosmans vd. (2006)'ın anne ölümlerini inceledikleri çalışmada, yoksulluk düzeyine göre anne ölüm oranları incelenmiş ve Peru'da en fakir gruptaki anne ölüm oranlarının 100 000 canlı doğumda 800'ün üzerinde bir oranda olduğu ifade edilmekte iken, en zengin grupta bu oranın 130'larda olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Rosmans vd. (2006), yoksulluk ile anne sağlığı arasında bir bağlantının olduğuna ilişkin kanıtların olduğunu belirtmektedirler. Aynı çalışmada, zengin ve fakir grupların anne ölümleri arasında farklılıkların olduğu bulunmuştur. Bu çalışmada, anne ölüm oranları yoksulluğu negatif yönde etkilemektedir. Bu durumun temel sebeplerinin antenatal ve doğum hizmetlerinde fakir kesimin dezavantajlarının bulunmasından kaynaklanabileceği ve kırsal alanlarda tedaviye fiziksel erişime engeller, fakir grubu etkileyen ekonomik ve psikososyal birçok faktör ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Tilly (1994) ise yaşam standardı ve yoksulluğun bebek ölümleri gibi anne ölümlerinin de en kritik sebeplerinden biri olduğunu ifade etmekte, tıbbi hizmetlere erişimin yoksulluk üzerindeki etkisi üzerinde durmaktadır. Lawn vd (2005)'in 4 milyon anne ölümlerinin nedenlerini incelediği çalışmada, Kanada'da yapılan araştırma sonuçları verilmiş ve nüfusun en fakir ve en zengin %20'lik dilimlerinde anne ölüm ve neonatal ölümlerde eşitsizlikler tespit edilmiştir. Buna göre anne ölümleri nüfusun en fakir %20'lik bölümünde daha fazla gerçekleşmektedir. Tüm bu bulgular, fakirlik ve anne ölümleri arasındaki bağlantıları ortaya koymaktadır. Bu çalışma kapsamında kişi başına düşen GSYİH'nin yoksulluğu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada elde edilen kişi başına gelirin yoksulluk üzerindeki etkisi, gelir ile yoksulluk arasındaki ilişkiyi göstermektedir. Bu çalışmanın sonuçları, Heger vd. (2018)'un destek ödenekleri ve yoksulluğun azaltılmasına ilişkin olarak yapmış oldukları çalışma ile benzer sonuçları ortaya koymaktadır. Heger vd. (2018) yoksulluk ile gelir arasında %78'lik yüksek bir ilişki olduğunu ifade etmektedirler. Thirtle vd. (2003)'ün yoksulluğun azaltılmasında tarımsal verimliliğin artırılmasına ilişkin çalışmasında kişi başına düşen GSYİH, yoksulluğun azaltılmasında nedensel bir ilişki olarak ele alınmış ve GSYİH yoksulluk esnekliğini 0,25'lere düşmesini sağlamış ve yoksulluğun azaltılması üzerine katkıda bulunduğu ifade edilmiştir. Thirtle vd. (2003)'ün yapmış olduğu çalışma her ne kadar tarımsal verimlilikte, gelirin yoksulluğu azalttığı üzerine olsa da kişi başına düşen GSYİH yoksulluk üzerinde önemli bir faktördür. Martin vd. (2005)'in gelirin Dünya üzerindeki dağılımının yoksulluğu düşürmesine yönelik çalışması incelendiğinde, gelirdeki eşitsizliğin 2000'lere oranla azalması yoksulluğu azaltmaktadır. Bu anlamda gelirin yoksulluğu azaltmada rolünün bulunduğu ifade edilebilir. Buna göre, bu çalışmadan elde edilen sonuçların yoksulluk açığını açıklamada katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Ayrıca, bu çalışmada yoksulluk açığı üzerinde anlamlı etkisi bulunmayan diğer bağımsız değişkenlerin, yoksulluk açığını açıklamada önemli görülen ve bu çalışma kapsamında ele alınmayan diğer bağımsız değişkenler ile incelenmesinin bu çalışmada elde edilen sonuçlardan farklı sonuçlar elde edilmesini sağlayabileceği düşünüldüğünde, yoksulluk açığını etkileyen ve bu çalışma kapsamında ele alınmayan diğer bağımsız değişkenler ile ilgili araştırmalarının planlanmasının önemli olduğu ve bir sonraki araştırmalar için öneri nihayetinde olduğu söylenilebilir.

KAYNAKLAR

Alkire, S & Santos, M. E. (2010b). Multidimensional Poverty Indeks. *OPHI Oxford Poverty Human Development Initiative*, University of Oxford.

Alkire, S. & Santos, M.E. (2010a). Acute Multidimensional Poverty: A New Index for Developing Countries. *OPHI Working Papers* 38, University of Oxford.

- Heger, M., Zens, G., & Bangalor, M. (2018). Does the Environment Matter for Poverty Reduction? the Role of Soil Fertility and Vegetation Vigor in Poverty Reduction. The World Bank.
- Lawn, J. E., Cousens, S., Zupan, J., & Lancet Neonatal Survival Steering Team. (2005). 4 Million Neonatal Deaths: When? Where? Why?. *The Lancet*, 365(9462), 891-900.
- Ronsmans, C., Graham, W. J., & Lancet Maternal Survival Series Steering Group. (2006). Maternal Mortality: Who, When, Where, and Why. *The lancet*, 368(9542), 1189-1200.
- The World Bank (2018). *Measuring Poverty*. <https://www.worldbank.org/en/topic/measuringpoverty>. Erişim Tarihi:26.11.2018
- The World Bank Group, (2018). *Piecing Together the Povety Puzzle Poverty and Shared Prosperity*. International Bank for Reconstruction and Development, The World Bank: Washington.
- Thirtle, C., Lin, L., & Piesse, J. (2003). The Impact of Research-Led Agricultural Productivity Growth on Poverty Reduction in Africa, Asia and Latin America. *World Development*, 31(12), 1959-1975.
- Tilly, L. A. (1994). Irvine Loudon. Death in Childbirth: An International Study of Maternal Care and Maternal Mortality, 1800-1950 (Book Review). *Bulletin of the History of Medicine*, 68(2), 359.
- Todaro, M. P. & Smith, S. C. (2013). *Economic Development*, 11. Baskı, Library of Congress Cataloging in Publication Data, Boston.